

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

Mariusz Jaworski

**UDZIAŁ POLICJI
W REALIZACJI POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA
PAŃSTWA
NA SZCZEBLU LOKALNYM**

STRESZCZENIE

Promotor

dr hab. Wojciech Nowiak, prof. UAM

Promotor pomocniczy

dr Waldemar Jarczewski

Poznań 2022

STRESZCZENIE

Działania polityczne oraz zarządzające państwa mają związek z realizacją wielu zadań o charakterze wyspecjalizowanym, poszczególnych obszarów dotyczą polityki szczegółowe. Obszar bezpieczeństwa i porządku publicznego ma związek z realizacją polityki bezpieczeństwa państwa oraz zarządzania nim. Działania Policji są z jednej strony ukierunkowane na realizację celów charakterystycznych dla tej wyspecjalizowanej instytucji, z drugiej strony są instrumentem polityki państwa. Państwa realizującego swoje cele zarówno w odniesieniu do wspólnoty narodowej, jak i środowisk lokalnych, to im oraz działaniom na tym szczeblu decydowania politycznego poświęcona została uwaga w niniejszej rozprawie doktorskiej.

Dysertacja doktorska zatytułowana „Udział Policji w realizacji polityki bezpieczeństwa państwa na szczeblu lokalnym” jest analizą współpracy na poziomie lokalnym Policji z jednostkami samorządu terytorialnego powiatu konińskiego w zakresie bezpieczeństwa jego obywateli w ramach prowadzonego lokalnego programu profilaktycznego „Razem dla bezpieczeństwa”. Głównym motywem powstania niniejszej pracy były wieloletnie przemyślenia autora, po wnikliwej analizie literatury przedmiotu, odnoszące się do rezultatów wprowadzanych zmian przepisów regulujących działanie Policji, wdrażanych systemowych rozwiązań dotyczących współpracy jednostek Policji ze społeczeństwem i pogłębiania dialogu społecznego na temat zapewnienia bezpieczeństwa na linii: Policja – samorządy terytorialne – społeczność lokalna. Wybór tematu autor uzasadnia chęcią ukazania nowej koncepcji funkcjonowania polskiej Policji, której głównym zadaniem jest służba na rzecz społeczeństwa pojmowana przez pryzmat uspołecznienia jej działań, realizacji zasad demokratycznego państwa prawa służą działania edukacyjne oraz prewencyjne realizowane w terenie. To od politycznej woli decydentów oraz mechanizmów kontroli zależy stopień akceptacji społecznej dla instytucji bezpieczeństwa i porządku publicznego, do których należy Policja.

Przedmiotem badań, sformułowanym na wstępie pracy badawczej, jest skuteczność podejmowanych działań na rzecz kształtowania bezpieczeństwa w społeczności lokalnej przez

instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne oraz aktywizacja społeczeństwa, samorządów i Policji w działaniach dla bezpieczeństwa lokalnego poprzez realizację w Koninie i powiecie konińskim programu profilaktycznego „Razem dla bezpieczeństwa”. Autor zawarł rozległe uzasadnienie potrzeby zwiększenia świadomości społeczeństwa i jego aktywności we współpracy z administracją publiczną ukierunkowanej na przeciwdziałanie zagrożeniom występującym w społecznościach lokalnych. Kształtowanie bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest zadaniem wszystkich instytucji, które są odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne. Dlatego też skuteczność realizacji programu profilaktycznego konińskiej policji i efekty współpracy Policji z samorządami na poziomie gminnym i powiatowym stały się przedmiotem badań prezentowanej rozprawy.

Celem niniejszej pracy jest analiza funkcjonowania programu profilaktycznego „Razem dla bezpieczeństwa” wraz z oceną roli tego programu w systemie zarządzania bezpieczeństwem w społeczności lokalnej oraz oceną funkcjonowania służby dzielnicowego. Dysertacja ukazuje ważną rolę dzielnicowego jako policjanta pierwszego kontaktu z obywatelem w uspołecznianiu działań Policji. Zawiera także usystematyzowanie teoretycznej wiedzy z zakresu bezpieczeństwa obywateli i prowadzonej na poziomie lokalnym współpracy pomiędzy Policją a samorządem, a także ocenę funkcjonowania administracji publicznej w kształtowaniu lokalnej polityki bezpieczeństwa i współpracy z funkcjonariuszami Policji, szczególnie z dzielnicowymi, w ramach programu profilaktycznego „Razem dla bezpieczeństwa”.

Struktura rozprawy doktorskiej została podporządkowana stopniowemu zrealizowaniu celu rozprawy. Autor dopasował układ rozprawy do osiągnięcia celów pracy i rozwiązania problemów badawczych. Praca badawcza składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu tabel, fotografii i rysunków.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „Założenia metodologiczne pracy” zawarto uzasadnienie wyboru tematu, sformułowano przedmiot, cele i problemy badawcze oraz hipotezę ogólną, a także scharakteryzowano metody badawcze, które pozwoliły skutecznie poszukać odpowiedzi na postawione problemy badawcze. Założenia metodologiczne sformułowano na podstawie bogatej literatury z tego obszaru nauki, wyróżniając te elementy, które są najbardziej przydatne do badań nad bezpieczeństwem. Drugi rozdział pt. „Istota bezpieczeństwa” jest teoretycznym wstępem poświęconym bezpieczeństwu jako nauce. Należy przy tym zaznaczyć, iż obecne nauki o bezpieczeństwie w znacznej mierze wywodzą się z nauk o polityce, funkcjonujących dzisiaj jako nauki o polityce i administracji. Klasyczne dla politologii obszary badawcze są w chwili obecnej, na skutek ewolucji systemów, dziedzin

(obszarów) i dyscyplin naukowych objęte badaniami o charakterze interdyscyplinarnym. Kreowanie bezpieczeństwa na wszystkich płaszczyznach funkcjonowania państwa, jest decydowaniem o charakterze politycznym. Uczestniczą w nim instytucje zarządzające państwowe oraz samorządowe, w państwach demokratycznych brany jest również pod uwagę głos obywateli. Zmiany, jakie zachodziły w Policji po transformacji systemowej, były i są wynikiem szerokiego dialogu społecznego. Zbliżenie się Policji do instytucji samorządowych oraz samego społeczeństwa, czego wyrazem jest analizowany w dysertacji program profilaktyczny „Razem dla bezpieczeństwa” jest przykładem funkcjonowania instytucji państwa demokratycznego. Przedstawiono w nim genezę bezpieczeństwa, podstawowe pojęcia i główne nurty rozważań nad funkcjonowaniem ogólnie pojętego bezpieczeństwa. Rozdział trzeci pt. „Polityka bezpieczeństwa na poziomie lokalnym” zawiera analizę polityki bezpieczeństwa prowadzonej na szczeblu lokalnym. Zaprezentowano w nim genezę i prawne uwarunkowania funkcjonowania samorządu terytorialnego, strukturę jednostek samorządu terytorialnego w Polsce i jego organy, zadania oraz kompetencje. Ukazano zadania władz samorządowych w odniesieniu do bezpieczeństwa lokalnego. Widać w nim wyraźnie w jaki sposób decydowanie polityczne wpływa bezpośrednio na działania o charakterze wyspecjalizowanym, oceniane przez różne dyscypliny w tym nauki o polityce i administracji oraz nauki o bezpieczeństwie.

W czwartym rozdziale rozprawy — „Policja a bezpieczeństwo” — został omówiony ustrój Policji w Polsce z uwzględnieniem policyjnych organów administracji rządowej i przypisanych im zadań, kompetencji oraz uprawnień. Przedstawiono też rolę Policji w kształtowaniu lokalnej polityki bezpieczeństwa, zwrócono uwagę na aplikacje informatyczne jako istotne elementy procesu zarządzania bezpieczeństwem publicznym przez polską Policję, zawarto analizę funkcjonowania Policji w Polsce na podstawie idei *community policing* oraz ukazano aktywizację społeczeństwa na rzecz bezpieczeństwa lokalnego w ramach ogólnopolskich policyjnych programów profilaktycznych. Pozycja ustrojowa Policji, jej miejsce oraz rola w systemie państwa demokratycznego, mają bezpośrednie odniesienie do ustroju politycznego państwa. W zupełnie innych realiach systemowych funkcjonują instytucje bezpieczeństwa i porządku publicznego, w zależności od charakteru i ustroju państwa. Ostatni, piąty, rozdział rozprawy (»Bezpieczeństwo lokalne a realizacja programu „Razem dla bezpieczeństwa”«), stanowiący zasadniczą jej część, zawiera charakterystykę Konina i powiatu konińskiego wraz z analizą stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Koninie. W rozdziale tym zaprezentowano innowacyjny program profilaktyczny konińskiej policji

realizowany w powiecie konińskim pod nazwą „Razem dla bezpieczeństwa”, jego cele i założenia oraz rezultaty badań empirycznych oceniających skuteczność realizacji tego programu w ramach przeprowadzonego procesu badawczego. Wyniki badań zostały opracowane z wykorzystaniem narzędzi statystycznych dobranych odpowiednio do danych ilościowych i jakościowych. W projekcie badawczym zastosowano metodę badawczą w postaci sondażu diagnostycznego.

W niniejszej pracy podjęto próbę zdiagnozowania i oceny współpracy Policji na przykładzie Komendy Miejskiej Policji w Koninie z jednostkami samorządu terytorialnego powiatu konińskiego w zakresie bezpieczeństwa jego obywateli podczas realizacji programu profilaktycznego „Razem dla bezpieczeństwa”. Na podstawie studiów literatury, obserwacji programu „Razem dla bezpieczeństwa”, analizy wyników badań empirycznych oraz analizy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Konina i powiatu konińskiego uzyskano odpowiedzi na główny problem badawczy, problemy szczegółowe, a także dokonano weryfikacji hipotez i pytań badawczych. W kontekście głównej hipotezy badawczej stwierdzono jej weryfikację w badanej próbie, szczegółowy zaś opis został rozlegle omówiony w części praktycznej. Do przeprowadzenia badań i podczas opracowania materiału badawczego wykorzystano następujące metody badawcze: analizę i syntezę, analizę dokumentów i wnioskowanie, metodę obserwacyjną, metodę ankietową oraz wnioskowanie statystyczne.

W części podsumowującej zawarto najważniejsze ustalenia, wynikające z badań empirycznych i studiów literatury oraz przedstawiono kierunki i rekomendacje dla wykorzystania uzyskanych badań do konstruowania m.in. przyszłych strategii zapobiegania przestępczości na terenie powiatu, województwa czy nawet kraju.

Dysertacja doktorska jest zbiorem całościowych i wyczerpujących treści odnoszących się do tematyki bezpieczeństwa i udziału Policji w realizacji polityki bezpieczeństwa państwa na poziomie lokalnym w ramach programu profilaktycznego „Razem dla bezpieczeństwa”.